

אָחִיו וַיֵּלְכוּ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-
 תְּרַגְּזוּ בַדֶּרֶךְ: כֹּה וַיַּעֲלוּ מִמִּצְרַיִם
 וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנָעַן אֶל-יַעֲקֹב
 אָבִיהֶם: כֹּה וַיִּגְדּוּ לוֹ לֵאמֹר עוֹד

וַיִּוָּדֵן לְאַבְרָהָם:
 כֹּד וַיִּשְׁלַח יְת אַחֲוָהִי וַאֲזָלוּ
 וַאֲמַר לְהוֹן לֹא תתְנַצֵּן
 בְּאַרְחָא: כֹּה וּסְלִיקוּ
 מִמִּצְרַיִם וְאֵתוּ לְאַרְעָא
 דְכְנַעַן לְוַת יַעֲקֹב אַבְוָהוֹן:
 כֹּה וַחֲוִיאוּ לָהּ לְמִימַר עוֹד

תולדות אהרן אל תרגזו. תענית י:

שפתו חכמים

דבר שאינו חשוב, ולמה שלח לו לפי שליעקב היה טוב, לכן פירש שהוא יין ישן שזה אינו דבר חשוב כל כך, וליעקב היה דבר חשוב מפני שדעת זקנים נוחה הימנו וכר' עד כאן לשונו: פ פירוש אם אתם עוסקים בדבר הלכה צריכים אתם לעיין בו יותר ואין דעתים על הדרך, ומתוך כך טועה אתכם הדרך כלומר תתעו, (רש"י פרק קמא דתענית י: ד"ה תרגזו). ודוקא שלא לעיין ולעסוק ציוה להם, אבל שלא למיגרס לא ציוה להם, דהא אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם) שנים שהיו מהלכים בדרך ואין ביניהם דברי תורה וכר': י כתב מהרש"ל הפירוש הראשון הוא אליבא דחד מאן דאמר בגמרא, ושוב פירש רש"י

רש"י

(כד) אל תרגזו בדרך. אל ממעסקו בדבר הלכה פ שלח תרגזו עליכם הדרך. ד"ל אל מפסיעו פסיעה י גסה והכנסו צחמה לעיר. ולפי פשוטו של מקרא יש

דחמית י: ד"ה תרגזו). ודוקא שלא לעיין ולעסוק ציוה להם, אבל שלא למיגרס לא ציוה להם, דהא אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם) שנים שהיו מהלכים בדרך ואין ביניהם דברי תורה וכר': י כתב מהרש"ל הפירוש הראשון הוא אליבא דחד מאן דאמר בגמרא, ושוב פירש רש"י

רמב"ן

או יאמר ולאביו שלח צידה כצידה הזאת אשר נתן לאחיו, ולא להשוותן, רק כאשר נתן להם צידה לדרך בלכתם, כן שלח לאביו בר ולחם ומזון לדרך בבואו. והוא הנכון. והזכיר חמורים ואתונות, כי המשא ונושא המשא, הכל שלח לו. והמנהג לשלוח זכרים ונקבות כאשר עשה אביו (לעיל לב טז):

אבן עזרא

(כד) וטעם אל תרגזו. שיכעוס איש על אחיו בעבור מכירתו:

כד. אל תרגזו בדרך. רגזו לשון רתת ותנועה, ויאמר בבאו מן הפחד על הרוכב, לב רגזו (דברים כח סה), ורגזו וחלו (שם כ כה), ותחתי ארגזו (חבקוק ג טז), ומימין ברגזה ובדאגה תשתה (יהושע יב יח):

ולכן הנכון בעיני בפסוק-הזה שאמר להם יוסף אל תפחדו בדרך. והענין, כי בעבור נשאתם בר ולחם ומזון וטוב מצרים בימי הבצרות יפחדו אולי בדרך בלכתם יבואו עליהם לסטים, וכל שכן בשוכם עם כל רכושם ולא ימהרו לדבר, ולכן אמר להם שילכו בזריזות וימהרו לבא, כמו שנאמר (כפסוק ט) מהרו ועלו אל

אבי עזר

מספוא. וגם מטעם זה הוליא שעומים מכלל מוזן. והאל יוסף אוקמ' לדברי הכן דרך רחוקה. ואם אנחנו ידענו שרז אויב לפרש כפשיטות. מדוע נפרש אנחנו דכריו חן מגדרו:

בעל הטורים

לאביו ומזון לכולא ב'י ששלח מוזן לפרנס כולם: (כד) אל תרגזו. אל תסכמו עלי לומר אחינו גדול הארץ לעשות עול לשום אדם אלא אל תרגזו לשום אדם לילך דרךך על שדה זרועה ד"ל אמר להם אל ממעסקו בדבר הלכה: אליהם אל תרגזו. גג' זהו אל מדברו נהלכה: אליהם אל תרגזו בדרך. גג' זהו אל מפסעו פסיעה גסה: (כו) ויגדו לו. חסר יו"ד שלל הגידו לו עד שהמירו המרס שהמירמו נעשרה. ד"פ כמיז עגלות נפרשה וד"פ כמיז עגלה ערופה נפ' שופטים שפירש ממנו נפ' עגלה ערופה:

ספורנו

עשרה חמורים ועשר אתונות כי ברבים תהיה הוא"ו בסוף כמו יששכר וזבולן ובנימין: (כד) וישלח את אחיו. פטרן ונתן להם רשות. כמו שלחני כי עלה השחר. שלחוני ואלכה לאדוני: נהלכה: אליהם אל תרגזו בדרך. גג' זהו אל מדברו נהלכה: אליהם אל תרגזו בדרך. גג' זהו אל מפסעו פסיעה גסה: (כו) ויגדו לו. חסר יו"ד שלל הגידו לו עד שהמירו המרס שהמירמו נעשרה. ד"פ כמיז עגלות נפרשה וד"פ כמיז עגלה ערופה נפ' שופטים שפירש ממנו נפ' עגלה ערופה:

רעת זקנים

(כד) אל תרגזו בדרך. אל תפחדו מסכנת הדרך כי אני מושל בכל הארץ והוא כמו רגזו ואל תמטאו וכמו לז רגזו דמחממתן דחיל: מן הקב"ה ולא תחטאו. וכן ונתן ה' לך לב רגזו. דחיל בתרגום. וכן ירגזון יריעות. לשון נענוע כאדם המתירא. וכן רגזה בוטחות. המרגיזו ארץ ממקומה. אבל רגזה [רגזה] של תרגום של דניאל ושל עזרא לשון כעס. טרנב"ל לע"ז של רגזו של כ"ד ספרים:

רשב"ם

וכו': (כד) וישלח את אחיו. כל לשון לויה משקל דגוש ל' שליחות החזור משקל רפי: אל תרגזו. אל תירצו כלום בדרך מפני ליסטים כי שלום מכל צד. וכן רגזו ואל תחטאו. היו יראים מן הקב"ה ולא תחטאו. וכן ונתן ה' לך לב רגזו. דחיל בתרגום. וכן ירגזון יריעות. לשון נענוע כאדם המתירא. וכן רגזה בוטחות. המרגיזו ארץ ממקומה. אבל רגזה [רגזה] של תרגום של דניאל ושל עזרא לשון כעס. טרנב"ל לע"ז של רגזו של כ"ד ספרים:

מנחת שי

חסר וכן במסורת ב' חד חסר וחד מלא וסימן ועשר אתנת נשאת. אניות תרשיש (ד"ה ב' ט') בתראה מלא וכן כתב הרמ"ה נשאת בר ולחם ומזון חסר דחסר כתיב: (כד) תרגזו. הגימ"ל דגושה: (כה) ויבאו ארץ כנען. חד מן ה' דסבירין ארצה וסימן במ"ג כאן:

יֹוסֵף חַי וְכִי־הוּא מוֹשֵׁל בְּכָל־אֶרֶץ
 מִצְרַיִם וַיִּפַּג לְבוֹ כִּי לֹא־הָאֱמִינ
 לָהֶם: כֹּ וַיִּדְבְּרוּ אֵלָיו אֵת כָּל־
 דְּבָרֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהִים וַיֵּרָא

אוצר החכמה

רש"י

לומר לפי שהיו נכלמים היה דואג שמא יריצו בדרך על דבר מכירתו להמוכח זה עם זה ולומר על ידך נמכר אתה ספרת לשון הרע עליו וגרמת לנו לשנאתו: (כו) וכי הוא מושל. ואשר הוא כ מושל: ויפג לבו. נחלף לבו והלך מלהאמין לא היה לבו פונה אל הדברים ל' מפיגין טעמן בלשון משנה. וכמו מאין הפוגות*. וריחו לא נמר** מתרגמינן וריחיה לא פג: (כו) את כל דברי יוסף. סימן מסר להם נמה היה עוסק מ כשפירש ממנו צפרשת עגלה ערופה וזה

*איכה ג **ירמיה מז

שפתי חכמים

דבר אחר אליבא דברייתא, ופירש גם כן שחכנסו בחמה לעיר ושני הפירושים^{פירוש} הברייתא, לפי שהברייתא סבירא ליה שפירוש אל תרגו הוא לשון התגברות הליכה, ולא ידעה הברייתא אם הוא הליכה שאדם פוסע פסיעה גסה, או כשאדם מהלך זמן ארוך כלומר עד הלילה, לכן פירש אלו שני הפירושים, אחד של פסיעה, ואחד של תכנסו בחמה לעיר, רוצה לומר כשאדם רוגז פוסע פסיעות גסות, ואמר מר פסיעה גסה נוטלת אחד מת"ק ממאור עיניו של אדם: כ לפי שפירש כל כי הוא אם, ואם הוא אשר, (מהרש"ל): פ (נמ"י), דקשה לרש"י למה לא האמין שהוא חי והלא הוא עצמו היה חושדן שמא מכרוהו, ועל זה פירש מכיון שאמרו שהוא מושל, וזה אין הדעת טובלת להאמין שאיש נכרי ימשול וכל שכן במצרים שאין עבד מולך, מדהא ליחא הא נמי ליחא, לכן אמר לא היה לבו פונה אל הדברים ורו"ק: פ דקשה לרש"י דכתיב וידברו אליו וגוי דברי

אבן עזרא

(כו) ויפג לבו. מגזרת אל תחני פוגת לך. והטעם שעמד לבו ודמס. כטעם וימת לבו כי לא האמין. והיה כראות העגלות ותחני רוחו. ואל תחמה על מלת ויפג כי כן דרך הנביאים לדבר כמו ונשמה לא נשארה צי:

רמב"ן

אבי, ואל יפחדו כלל בדרך כי שמו עליהם, שהוא המושל בכל ארץ מצרים וחיי כל הארצות ההם בידו, וממוראו ייראו הכל וילכו ויבאו לשלום: כו ויפג לבו. נחלף לבו והלך מלהאמין, לא היה לבו פונה אל הדברים, לשון מפיגין טעמן, לשון משנה

(גמ' ביצה יד), וכמו מאין הפוגות (איכה ג מט), וריחו לא נמר (ירמיה מח יא) מתורגם וריחיה לא פג, לשון רש"י. ואיננו נכון, כי לשון פוגה שביתה וביטול, כמו אל תחני פוגת לך (איכה ב יח), וכן עיני נגרה ולא תדמה מאין הפוגות (שם ג מט), שנגרה תמיד מאין שביתה והפסק, וכן מפיגין טעמן, שמפזרין אותו ומתבטל. וכן על כן תפוג תורה (חבקוק א ד), תבטל ותפסק:

וגם זה, ויפג לבו, שנתבטל לבו ופסקה נשימתו, כי פסקה תנועת הלב והיה כמת. וזה הענין ידוע בבוא השמחה פתאום, והוזכר בספרי הרפואות כי לא יסבלו זה הזקנים וחלושי הכח, שיתעלפו רבים מהם בבוא להם שמחה בפתע פתאום, כי יהיה הלב נרחב ונפתח פתאום, והחוס התולדי יוצא ומתפזר בחיצוני הגוף ויאפס הלב בהתקררו:

והנה נפל הזקן כמת. ואמר כי לא האמין להם, להגיד שעמד זמן גדול מן היום והוא שוכב דומם בעבור שלא האמין להם, כי הידוע בעלון הזה שיעצקו לו וירגילו אותו בשמחה ההיא עד שתקבע בו בנחת רוח, וזה טעם וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אליהם וירא את העגלות, כי היו צועקים באזניו דברי יוסף ומביאים לפניו העגלות, אז שבה רוחו אליו וחזרה נשימתו וחיה, וזהו ותחי רוח יעקב אביהם: ואונקלוס תרגם ושרת רוח נבואה, בעבור שהדבר אמת הוסיף זה, ודרש כן במלת רוח. שלא אמר "ויחי יעקב אביהם". ועשאו מענין רוח ה' אלהים עלי (ישעיה סא א), ועתה ה' אלהים שלחני ורוחו (שם מח טז), איש אשר רוח בו (כמדבר כז יח):

כו וידברו אליו את כל דברי יוסף. יראה לי על דרך הפשט שלא הוגד ליעקב כל ימיו כי אחיו מכרו את יוסף, אבל חשב כי היה תועה בשדה והמוצאים אותו לקחוהו ומכרו אותו אל מצרים, כי אחיו לא רצו להגיד לו חטאתם, אף כי יראו לנפשם פן יקצוף ויקללם, כאשר עשה בראובן ושמעון ולוי (להלן מט ג-ז). ויוסף במוטרו הטוב לא דצה להגיד לו, ולכך נאמר ויצו אל יוסף לאמר אביך צוה לפני מוחו לאמר וגוי,

כבוד לומר כן. ולזה אמר ואל יחד אפק בענדך על הדבר הלו אין בזה שום תפרומות עלי כי דבר נחר הוא אצלי שאתה מכיר בשבעים לשון כי כן דרך המלכים הראשונים שהיו מכירים בשבעים לשון ולפי זה אמר כי כמוד כפרעה ואהרן יודע י' לשון ולפי' בודאי אהרן מכיר בלשוננו וכן איתא בגמרא דא ולמדו ע' לשון ואף שפרעה לא ידע בלשון נס כן היה נבזה בעבור זה כי מדות המלך להכיר בכל לשון ומחורץ קושיות שהקשו כ"ל וק"ל: והגדה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם. והנה מורי ורבי הגדוק מו' דוב בער אמר שכמו שיש אור וחושך בעולם כך יש בשכל האדם אור וחושך עד כאן דבריו. אך כשמועתי דבורים יוצא מפי צדיק נודק השכל ויחירו וזהו כי עיניכם הרואות ועיני אחי בנימין שעיניכם מאירות ונודק השכל שלכם מחמת כי פי המדבר אליכם שמדבורי של הגדוק נעבך השכל השומעין דבריו:

לכלם נתן לאיש וכו' ולבנימין וכו' וחמש חליפות שמלות. ואמרו רז"ל אפשר דבר שנעטער אהו צדיק יכיל בו זרעו אלא רמז לבנימין שיצא מחט מרדכי שיצא חלפני אחשורוש בחמשה מלכודים כמו שכתוב ומרדכי יצא כו'. ונראה בסיעתא דשמיא ליתן טעם ושנה לדברי חז"ל דברוח קדשם רמז דיוסף רמז לבנימין גם מרדכי כי יוסף ובנימין מאס אהת היו ובי"ה לו שמקרה אחד יקרה לשניהם כמו דיוסף וצלה על ידי חלום שחלם לפרעה בן מרדכי שיצא מבנימין נתעלה ע"י חלום כמאמר רבינונו בתרגום ובמדרש דבליה ההא נדה שנת המלך שחלם לו שהמן ירצה להורגו וע"י זה נתמלא עליו חמה וזהו אותו להלביש את מרדכי ולהוליכו ברחוב העיר וכמו שיוסף היה אפס"י כן חמת רשות פרעה כפירוש רש"י בפסוק רק הכבא אגדל מחך כמו כן מרדכי שיצא מבנימין אפ"ס אנתעלה היה חמת רשות אחשורוש כמאמר ז"ל הכא אכתו עבדי אק עיין סס. זהו טונת רז"ל שרמו לבנימין כמה שנתן חמש חליפות שמלות שמרדכי שיצא מורעו שיה לו מעשה נראה לו דכל מעשי שבטי יה הקדושים והטבורים סימן טוב לבנים ויוסף רמז לגאולת מרדכי וישראל מהמן כרשע כו' כמו כן שמעון ולוי בהריגתם לשכם רמזו גאולת חנוכה מאומה ה' אשונה דממש דומה לו דכמו דגבי שכם היה קצת על ידי מלחמה של שמעון ולוי וישועת ה' עור להם כמו כן בחנוכה היה ע"י מלחמה של השמונאי ובניו והש"ת עור להם למסור גבורים ציד הלשים כו' מה שאין כן בצורים לא היה שום סיוע בתחטוים ולהכי בהנוכה דהיה ע"י מעשה דשמעון ולוי בשכם שהם גרמו בשכם לפעול שיהיה לבניהם ישועה כדומה לשכם לכן היה בחנוכה היום ע"י השמונאי ובניו דהו כהנים שנאו משנט לוי דכן בשכם היה לוי פלוחם וצ"ב בתלמדת הטובה היה אחד חכמי

מתחיהו שמו שמעון שמר נסמר וסימן שהם כונש המלחמה ע"י שמעון כמו בשכם ומעשה ואירי פינינו בתורתו. וזה שאמר יעקב שמעון ולוי וכו' וברגום עקרו שור רמז שנאחוז מעשה שכם ע"י פעולה לעקור שור כמאמרם ז"ל שרצו היתום שיכתבו על קק השור שאין להם חלק באלהי ישראל הם עקרו לזה שלא יעטרנו לכתוב על קק שור וזה עקרו שור מחמת שפעלו לבניהם ששמעוני ובניו ינאחו סיונים. ואמר בקהלים אל אחד כטודי על פי דכתב הרמב"ן ז"ל דחשמונאי ובניו מה שנקחו מה טוב עשו אפס כמה שנטלו המלוכה לעצמם לא נכון כן כי המלוכה ליהודה ניתנה לבד עיין סס וכבוד נקרא על סס מלכות שלמך יאה כבוד ועו. וזה ונקלהל אל אחד כבודי שכבודי לא יתייחס עם כבודם דהיינו המלכות שנטלו חשמונאי דנקרא כבוד ע"י רשימת שמעון ולוי בשכם כ"ל כי איננו חפץ בזה שיטול מלכות רק יכודה ועיין בפירוש רש"י שפירש פסוק בפסוקם אל תכואו כו' במעשה שכם:

אל תרצו בדרך וכו' ופירש רש"י ז"ל אל תתעסקו בדבר הלכה וכו'. והנה לכחורם קשה למה לא היה יעקב לבניו כשירדו לתרים שלא יעסקו בדבר הלכה ועוד קשה האיד יכול יוסף לזותם שלא יתעסקו בדבר הלכה בלא איתא בגמרא לנאלי ושלש אדם שנתנו שליש במקרה שליש בחשנה שליש בגמרא ופירך בגמרא ומי ידע כמה חיי לא צריכא אלא ליומי נמנא מוכרח אדם ללמוד בכל יום הלכה. ונראה לבאר על פי ז' הקדמות א' כי סימן זה היה מסוד נידו של יעקב כשלא ימות אחד מבניו בחייו אינו רואה פני גיבהם והקדמה ב' על פי מאמר חכמינו ז"ל שמוצטחים היו האבות שיחזו בכללות ח"ק שנים כימי השמים על הארץ והנה ידוע שבאם היה יודע אדם כמה חיי יכול ללמוד שליש משטותיו מקרא ושליש משטותיו משה ושליש משטותיו גמרא נמצא לפי זה יעקב כשראה שאין יוכף אחו וסבור שהוא ימת נמצא נתבטל הבטחה אחת והיה ירא לנפשו שמה נתבטל הבטחה השנייה גם כן ולא ידע כמה ימי חייו ולא היה יכול לזות את בניו שלא יתעסקו בדבר הלכה כי מוכרחים המה ללמוד בכל יום הלכה כ"ל אמנם יוסף היה ידע בעצמו שהוא חי ולא נתבטל הבטחה שמה ידע שיש לו ליעקב לחיות כמה שנים וממילא לא נתבטל הבטחה ראשונה גם כן ובדאי לא ימות אחד מבניו בחייו ויוכלו ללמוד הלכה כשירצו

לביהם חז"ק:
וירא את העגלות אשר שלח יוסף רמז ליעקב שאל יראג מהגלות כי מ' זה הוא הכיפה לגאולה כי הרעב הוא הכיפה לטובה והנה העגלות הוא לשון עיגול והכיפה הוא נקרא דבר עיגול וברחמים הפשוטים הוא אור היצר והסרטים הוא עגולים:
עוד יוסף בני חו' שיוסף הצדיק עמד נדקש

(יט) לאמרה (כ) בלשון רבים. (כא) ואם אפשר (כב) יעמד מליה בפשיאמנה. "ואם היה רוכב (כג) אין צריף לירד: ה. אין צריף לומר אותה אלא פעם אחת ^{מ(ד)} **(כד) ביום, אפלו (כה) אם ינוח בעיר באמצע היום, אבל אם דעתו ללון בעיר ואחר כך נמלה ויצא ממנה לעבר חוצה לה או לשוב לביתו, (כו) צריף לחזור ולהתפלל אותה פעם אחרת: ו. 'הר"מ מרוטנברג פשיה יוצא (כז) לדרך (ט) בבקר** **היה אומרה אחר יהי רצון, כדי להסמיכה לברכת הגומל חסדים ותהיה ברכה (כח) הסמוכה לחברתה:**

שיערי תשובה

(א) רבים. עין פאר היטב ובכרפי יוסף, שקבל שלמו כל יום קצת מזמורי תהלים בכנהג ותקנה טוב לו. והשתדל שיעשו לו לנהוג וכל התפלה אינו נזק, וכו' אין לנהוג כמו שכתב הרמב"ם פרק יד מהלכות אבל, ועין פחשון משפט סימן חכו. והפטר מהקרו לא יפטר אלא מתוך דבר הלכה: (ב) ביום. עין פאר היטב. ועין בכרפי יוסף בשם תשובת הרד"כ חיוב ביה, אם לן במקום ישוב שתיכ להחפלה תפלת שמונה עשרה, כשיוצא צריך לומר תפלת הדרך כאלו יוצא מתחלה, ואם לן שלא במקום ישוב או שהיה הולכים ביום ובלינה, פעם ראשונה יברך ויחטם, וכשאר ימים יברך ולא יחטם, עד כאן לשונו. ובכרפי יוסף כתב על זה דהוא תדיר מפרש לים יאמר תפלת הים כפעם ראשונה בתחילה וכשאר ימים יברך בלא תחילה, עין פאר היטב. עין בבקר. (ג) בבקר. עין פאר היטב. עין לקמן שיעור קטן יא. ועין בעטרת זקנים. ובכרפי יוסף כתב ששכפר שער יוסף על הרויח הראה פנים יפשי מצי לברך כל שצא מפתח ביתו ללכת לדרך אף עונתו בעיר, עין פאר היטב. ובשכבות זקב חלק ב סימן מו הביא דברי גיסו האל"ה רבה והכריע שבתחלה יציאתו אין לברך עד ששהלך בדרך, אבל כשכבר הוא פמלו מתפלל קודם שיצא לדרך. ועין באליה רבה דל' כל פנים בריעבר יוצא כשאמר בביתו והחזיק לילך לדרך אף ביום ראשון, עין פאר היטב. ועין בהפארת שמואל פתהות הרא"ש שכתב שכתב לאמרה, אפלו הגיע קרוב למלון פרסה אומרה, ונדלא במסור, וקשה להקל ולברך נגד המור. ואמנם גם התפארת שמואל מורה שאם הוא נדרך ונתונו לביתו והגיע סמוך לביתו מוד פרסה שלא יברך:

ואם יוצא כריעבר אם אמר בביתו ותפלת היוצא מן הדרך הנזקן סימן רל לכלי עלמה אומר אותה בביתו, עין פאר היטב. י. לחברתה. שאינה פותחת בדרך. ואם הזקן באמצע היום יסמיכה לברכה אחרת כגון שיאכל או שישקה דבר ויברך ברכה אחרונה, או יטיל מים ויאמר אשר יצר, שלי"ה נחלת צבי ואגדה. ונהגים לטל

באור הלכה

ברמב"ם דין זה איני שגייע לו זמן תפלה באמצע הדרך, ואף על פי כן פטור. ומכל מקום אפשר דהוה דרוי אם הוא מכרח לצאת לדרך של גודני חיה ולקטים אחר שכבר התפלל. אין צריך להתפלל גם כן רק תפלה קצרה זו ולא תפלת הדרך, וכן משמע באור ורוע. ואם יצא לדרך והתפלל תפלת הדרך ובאמצע הדרך נודע לו שהוא מקום גודני חיה ולקטים, נראה לי דאין צריך עוד להתפלל תפלה קצרה זו, ונחלק במה שאמר מתחלה והצילנו מכל אויב ואורב בדרך ומכל מיני פגעים רעים וכו':

ה יתי צריף לחזור ולהתפלל וכו'. עין במשנה ברוך הטעם. ולפי זה נראה, דכל שפן אן לב פאושיפינא והשכים קדם הבקר לנסע לדרך דצריך לברך תפלת הדרך אף שלא האיר עדין היום, דזה הוי הסח הדעת גמור, וכן משמע קצת בבאור הגר"א מדרבב דהוי כמו ברכת התורה וכו', ובכרפת התורה קומא לן לעיל בסימן מו דצריך לברך ברכת התורה כתי ששהשכים, אף לשנא דפרי מגדים שכתב דכל יאמר אותה, משמע קצת כדבריו, ואולי נקט לשון זה משום דלכתחלה נכון לצאת בכי טוב, ואפלו אם תרצה לומר דטוב יותר להמתין מלומר תפלת הדרך עד אור היום, על כל פנים אם יודע לן שאף לא יוכל לומר, כגון שיהיה או סמוך לפרסה לביתו, מוטב שיאמרה קודם שהאיר היום, כן נראה לעניית דעמי לכאורה:

באר היטב

לחברו לך בשלום אלא לך לשלום, גמרא: ו. רבים. ודוק תפלה הקבועה לרבים כמו שכתוב סימן תססה טוף סערי א, אבל מלת ותתגני לחן יאמר בלשון יחיד, ספר הקנה על פי הסוד. ויעסק בתורה בדרך, אבל לא יעין בהלכה ולקא אמי לאטרידי, גמרא דתענית. וכתב המגן אברהם, ואפשר דכיושב בעגלה ואיש אחר מנהיג הסוסים שרי אפלו עיון. ואל יאכל יותר משני רעבון משום חלי מעים, שם. ויננס בכי טוב ויצא בכי טוב, עין תוספות שם: ו. לירד. מיהו, אם אפשר לו יעמי הבהמה, דקומא לן רוכב כמהלך דמי, שלטי גבורים: מ. ביום. פרוש, בכל יום יום שהולך יאמר אותה, ב"ח וש"י ונקטת הגדולה, דלא פשוים שאין אומרים אלא ביום ראשון שיוציאים לדרך, אלא כל זמן שהוא בדרך מתוך לומר בכל יום שהולך: ט. בבקר וכו'. יש שהכינו דהאי בבקר נמשך למשה, כלומר פשיה יוצא לדרך אפלו אחר התפלה היה אומר בבקר, כדי להסמיכה לברכת הגומל חסדים, וכן הוא דעת הש"י, ואלו היא, אלא דמלת בבקר נמשך למעלה, פשיה יוצא בבקר קדם התפלה ואמר לברכות בדרך וכו', דהא אסור שאין אומרים אלא ביום ראשון כמו שכתוב שם סערי ז, באר שבע דף קט, מן אברהם וזלית תמיד ושירי כנסת הגדולה. ולדברי ש"ז מה שאמר בסערי ז אחר שהחזיק בדרך, פרושו, שיהיה מתוך בודאי ללך עין פאר היטב. ונסתפקתי אם יוצא כריעבר אם אמר בביתו ותפלת היוצא מן הדרך הנזקן סימן רל לכלי עלמה אומר אותה בביתו, עין פאר היטב. י. לחברתה. שאינה פותחת בדרך. ואם הזקן באמצע היום יסמיכה לברכה אחרת כגון שיאכל או שישקה דבר ויברך ברכה אחרונה, או יטיל מים ויאמר אשר יצר, שלי"ה נחלת צבי ואגדה. ונהגים לטל

משנה ברורה

אפלו אם אמר כל הנפח בלשון יחיד: **(יט) לאמרה וכו'. פרוש,** כל הנפח של תפלת הדרך, שמתוך כך תפלתו נשמעת יותר. ובשם ספר הקנה ^{טו} כתבו, דמלת ותתגני לחן יאמר בלשון יחיד: **(כ) בלשון רבים, ודוקא** ^{טז} **בתפלה הקבועה לרבים, אבל כשיצא רוצה לבקש אינה בקשה כעצמו אין צריך להתפלל בלשון רבים. ויעסק בתורה בדרך, וכבר אמרו, המהלך בדרך ומפנה לבו לבטלה, מתחבב בנפשו, אבל לא יעין בהלכה, דלקא אמי לאטרידי ותענית דף טז. וכתב המגן אברהם, ואפשר דכיושב בעגלה ואיש אחר מנהיג הסוסים, שרי אפלו עיון. עוד משמע בגמרא, דהמהלך בדרך צריך להרעב עצמו מעט, כי השביעה קשה אד למעים ^{טז} מפני טרח הדרך. ^{טז} **"ויזרה כל אדם שיהיה לו פת, אפלו הולך במקום קרוב ובמקום דשכיח פת, כי בפה פעמים שיקרה מקרות, רחמנא יצלן בדרך. ונכון לכל ירא שמים בעת יציאתו לדרך שישקח עמו הטלית ותפלגין שלו, אפלו הוא נוסע למקום קרוב ודעתו לחזור היום, פן יקרה איזה מקרה ויתבטל ממצוה. ובעונותיו הרבים, יש עוברי דרכים שאין לוקחין עמן אפלו תפלגין וסומכין עצמן שבדרך ישאלו מאחרים, ועונם גדול, כי הרבה פעמים מצוי שעל ידי זה עובריים זמן קריאת שמע ותפלה, כשמתניעים עד שידעו להם, ועוד, שלוקחין תפלגין ממה שבא בידם ואין מקפידים אם הקשר של ראש הוא לפי מדרתו או לא: **(כא) ואם אפשר, כגון** ^{טז} **שהתברותא ממתנת: (כב) יעמד מליה. אף** ^כ **אם עפוב עמידתו יטרידו, מתר לומר במהלך או במישב: **(כג) אין צריף לירד.**** ^{כז} **שידירתו וצליתו טורחתו, אלא יעמיד הבהמה מליה אם אפשר לו, שאם ירכב הרי הוא כמהלך. ^{כז} והוא הדין ליושב בעגלה שאין צריך לירד, אלא להעמיד הסוסים אם אפשר לו: **ה (כד) ביום, פרוש,** ^{כז} **בכל יום יום שהוא בדרך מחבב לומר אותה: **(כה) אם ינוח, רוצה לומר, שמחפכב שם אינה שעות כדי לנוח ואחר כך חוזר והולך לדרך, פנין שפשינת בעיר דעתו הנה לחזור ולילה, אין צריך לחזור ולברך: **(כו) צריף וכו'. דהוי הסח הדעת.**** ^{כז} **וכל שפן אן לב פאושיפינא בלינה דצריך לברך בבקר. ^{כז} אף אם הוא נוסע כל הלינה, דהיני, שאינו לן בקביעות באושפינא, כן ינוח אינו מעט זמן באושפינא ואחר כך חוזר לנסע, יש לברך תפלת הדרך בבקר פלי תחיתה. ועין בבאור הלכה (אות ה): **ו (כז) לדרך בבקר, פרוש,** כשהיה נחמן לפעמים לילך לדרך בבקר קדם התפלה, והנה אומר התפלה בדרך, הנה מסמיה התפלת הדרך אחר יהי רצון, אבל כשהוא מהלך אחר התפלה אין יכול לומר תפלת הדרך קדם התפלה, דהלא על כל פנים אסור לאמרה עד שהחזיק בדרך, וכמו שכתוב בסערי ז: **(כח) הסמוכה לחברתה.** שאינה פותחת בדרך. ^{כז} **ואם הולך באמצע היום, יסמיכה לברכה אחרת, כגון שיאכל או ישמה אינה דבר ויברך ברכה אחרונה, או יטיל מים ויאמר אשר יצר. ^{כז} ובמקום שאין יכול לעשות כל זה, כגון שאין לו על מה לברך, וגם הוא יושב בעגלה בין אנשים ואינם רוצים להמתין עליו עד שירד ויעלה, אף על פי כן מתר לומר תפלת הדרך, דכמה ראשונים סוברים דתפלת************

טו. מגן אברהם: טז. מגן אברהם: יז. נשיי שם: יח. תי אדם: יט. גמרא: כ. אשה
 רבה ושאר אחרונים: כא. לבוש: כב. מגן אברהם: כג. תי אדם ושאר אחרונים: כד. כד. כל
 האחרונים. ולא כפי חרש: כה. פרישה ושאר אחרונים: כו. מוכח משערי תשובה. וכו. נואה.

סובב כל מוצאי שבת כל הבארות, ומי שפוגע בו וישתה ממנו יתראפא מכל תחלואיו (כל בו). ולא ראיתי למנהג זה. וענין לעיל סימן רסג מי שמוסיף מחל על הקדש אם מתר לומר לאחר שהקדיל לעשות לו מלאכה:

אוצר החכמה

ש שישדר שלחנו במוצאי שבת. ובו סעיף אחד:

א. לעולם (א) יסדר אדם^ב (ב) שלחנו במוצאי שבת (ג) את השבת, אפלו אינו צריך אלא לכונן:

א שבת קיט.

שא באיזה פלים מתר לצאת בשבת ואיזה מהם אסורים. ובו נ"א סעיפים:

א שבת קיג. ב ברכות

א. אין לרוץ בלילה בשבת אלא אם כן הוא לדבר מצוה, כגון לבית הכנסת או פיוצא בו. הגה (ב) ואסור

באר היטב

שערי תשובה

ולא פטום הקטנת כבוד מהארי"ל, רק אם יש לו דרך לפע יאמר פרשת וישלח. כתב הרשב"א בתשובה, מה ראו חז"ל שקבעו לברך על האור במוצאי שבת מטעם שהיה תחלת בריתו, יותר משאר בריות, זה ביום פלוני וזה ביום פלוני, תשובה, לפי שגאסר בשבת ובמוצאי שבת חזון החרון, כאלו נתחדש, ומשום כך מברכין עליו ביום כפור, מפני שביום נאסר ועתה נעשה התר:
א. שלחנו. פרוש, בפריסת מפה על השלחן ושאר מינים הנהוגים אצלו בעריכת השלחן משום כבוד שבת, והנזמירות וזמר אחר הבדלה, עין ט"ז. ויהייר לאכל מין מאכל שתאב עליו יותר אף שהוא ביקר. ובזמננו שמאחרין כל כך בסעודה שלישית שאין יכולים לאכל במוצאי שבת, יכולין לקימה בפרות, מגן אברהם. ובא"ז כתב, שמעתי שאם ממשיך הסעודה שלישית עד לאחר חשכה אין צריך לאכל עוד סעודה רביעית במוצאי שבת:

(א) שלחנו. עין פאר היטב. וכתב במחזיק ברכה בשם מהרש"א באגודות שבת דף קיט דטוב לעשות דבר מחדש למוצאי שבת, דכעי סעודה באנפי נפשה ולא משירי, וכן כתב הרמ"ע באלפסי וז"ל ור' אבהו לורווי לברה הוא דעביר, עין שם. וכתב בשם תלמידי הארי"ל שהנפיש ימירא אינה הולכת לגמרי עד אחר סעודת מוצאי שבת, לכן אין ראוי להתעסק במלאכה שאינה אכל נפש עד אחר סעודת מוצאי שבת, עין שם, וגם כתב שמי שאי אפשר לו לאכל פת לפחות יאכל פת ביסנין, ויכונן ללוח השבת ולהשאיר ברכה בסעודות חל ויאר להם קדשת שבת. וכתב בשם מהר"מ זכותא בתשובה סימן ל שקבל בשם הארי"ל וז"ל שאסור לומר ורבי במוצאי שבת עד שיעבר חצות לילה, כי עד חצות יש קדשת שבת, עין שם. וענין באליה רבה בשם ש"ת, מי שמפסיק מבעוד יום ימירא להכין סעודה זו לאחרים, גם ילמד דינים ומאמרים השייכים לסעודה זו, עין שם:

משנה ברורה

אוצר החכמה

נפש יעשה כמו שכתב בדרכי משה בשם אור זרוע, וכן איתא בזהר (פרשת במדבר) שלא להדליק נר עד אחר סדר קדשה, אבל חזן הכנסת מתר להדליק נר אחר שהקדיל בתפלה או אמר ברוך המבדיל בין קדש לחל, משום כבוד הצבור שיושבין בחשוף. וטלטול הנר שרי לכלי עלמא ומגן אברהם. ולהביא יין ביום טוב שני^ה אחר שחשכה, אף שלא התפלל עדין וגם לא קדש, אפלו הכי שרי, דהא אין בזה משום מלאכה רק משום הכנה מיום טוב לחברו, וכיון שנתקדש היום שרי. מהרי"ל^ה היה מקפל הטלית שלו בכל מוצאי שבת כדי להתעסק במצוה מיד:
ש א א (א) יסדר אדם שלחנו וכו'. הינו, לפירס מפה על שלחנו דרך כבוד, וכן שאר דברים הנהוגים אצלו בעריכת השלחן, אבל אינו מחיב לבשל תבשילין ולהכין יותר ממה שצריך לאכל. ומשמע בגמרא דיקבע סעודה זו על הפת לכתחלה, כמו בשאר סעודות של שבת, וגם משמע דטוב לכתחלה להדר אותה בכשר או בשאר תבשילין אם יש לו, ואם אין לו, או שחושש לאכילה גסה, כגון בקוץ שמאחרין בזמננו לאכל הסעודה שלישית סמוך לערב, יקימה בזמננות או על כל פנים בפרות: (ב) כדי ללוח וכו'. דכשם שצריך לכבד השבת בכניסתה כן צריך לכבדה ביציאתה, לפי שם שאדם

מלוח את המלך בצאתו מן העיר. ומשעם זה נראה שטוב להקדימה כדי שתהיה סמוכה ליציאת השבת, ואם אינו תאב עדין לאכל, מהנכון על כל פנים שלא יעסק במלאכה בקבע עד שיקים סעודה זו. וענין בשערי תשובה דמשמע דאינו פדאי בכל גונא לאחירה יותר מחצות. ואמרו הקדמונים, דאבר אחד יש באדם ונספוי שמו, וזה האבר נשאר קיים בקבר עד עת התחיה, ואפלו אחר שורקבו בו כל העצמות, וזה האבר אינו נהנה משום אכילה, כי אם מסעודת מלוח מלפנה. ודע, דמכל מקום סעודה זו אינה חובה עליו כמו השלש סעודות של שבת, דשם אסמכוהו אקרא^ה וזה רק מצוה בעלמא, ונפקא מנה^ו היכי דאי אפשר לו לקיים כלם: (ג) את השבת. ומשעם זה יש נוהגים להרבות נרות במוצאי שבת יותר מימי החל, ונוהגים גם כן לומר פיוטים וזמירות אחר הבדלה [אחרונים]:

ש א א (א) אין לרוץ בשבת. שגאמר וכפתו מעשות דרכיך, ודרשו, שלא יהא הלוקח בשבת כהלוקח בחל, שדרך האדם למחר ולרוץ אחר עסקו.^א ונאף בחל אין לפסע פסיעה גסה, דנוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו,^ב אלא דבשבת איכא נמי אסורא משום מעשות דרכיך: (ב) ואסור וכו'. והוא הדין שאסור לקפץ:

שער הצינור

מקום: ו. וכמו שכתבתי מתחלה, וכן משמע בשערי תשובה: ז. וטעם לנה איתא באליה רבה, לפי שאבר זה לא קבל הנאה מעץ הדעת, דאדם אכלו בערב שבת, והוא אין לו הנאה ממאכל כי אם במוצאי שבת, לפיכך לא נגזר עליו להקלות אפלו על ידי המיתה: ח. וכן כתב הגרי"ו: ט. וכן היכא דיש לו פשר או דגים וכו' וכו' בצמצום, מוטב לפותן כהן יותר את השלש סעודות:

ש א א. מגן אברהם: ב. מתצית השקל בשם המתראש: ג. רמב"ם ושאר פוסקים. וענין ברש"י שבת קיג ע"ב דבור המתחיל מתר, משמע דבקפיצה אינו אסור לרב הנא כי אם בשחאפת המים רחב שאי אפשר לעבר עליו אם לא על ידי קפיצה, וממילא הוא הדין לרדון לכאורה פסחם קפיצה יהיה מתר, אבל משאר פוסקים לא משמע הכי. וענין כבאור הלכה (אות ב) שכתבנו דאפשר דגם רש"י מודה לאסור:

שהקדיל בתפלה או באמירת תפלה לחור, דהרבה ראשונים מחמירין בזה, כמו שכתב בבית יוסף, ונקל עוד יותר דגם הבדלה בתפלה לא צריך, וביותר מזה מסתבר להמעיין ברבנו ירמיה גיפא, דגם הוא לא תקל בזה כי אם אחר שהקדיל בתפלה, וגם אז אינו מתר כי אם בהולקה וכו' ואלא בשאר מלאכה, וכמו שכתב עליו הפגן אברהם: נב. מגן אברהם: נג. אליה רבה בשם הרמב"ם: נד. אליה רבה בשם פסקי תוס' ובשערי תשובה, אף הדין שם מגממין קצת: נה. מגן אברהם בשמו:

ש א א. ט"ז ותוספת שבת: ב. דהא סתם סודר שלחן משמע על הפת, ועוד, דהא אמר שם מתחלה דיסדר שלחנו בערב שבת, ושם הלא ודאי בפת, ועוד, דאמר שם בסמוך, פת חמה במוצאי שבת מלגמא, ומשמע דאמירא זו קאי: ג. מגן אברהם: ד. רש"י: ה. דהא דרך לריה הוא בעת היציאה ולא אחר שכבר יצא. והוא הדין דעמו ממנו. שהלא עסו מבצע במלאכה

לפסע (ג) יותר מ'מאמה בפסיעה אחת (ד) אם אפשר לו בפחות (אור ורוע והגהות אשרי פרק מי שהוציאנו): **ב. יבחרים המתענגים בקפיצתם ומרוצתם, (ה) מתר, (ו) וכן לראות [א*] כל דבר שמתענגים בו (ז) וכן מתר לטיל, בית יוסף): ג. יהיה הולף והגיע לאמת המים, יכול (ח) לדלג ולקפץ עליה [א*] אפלו אם היא רחבה שאינו יכול להניח רגלו ראשונה קדם שיעקר שניה, ומוטב שיידלג (ט) ממה שיקיפנה מפני שמרבה בהלוף. ואסור לעבר בה, שלא יבא לידי סחיטה: ד. יהיה הולף לדבר מצוה, כגון [א*] להקביל (י) פני רבו (יא) או פני מי שגדול ממנו בחכמה, [א*] וכול לעבר בה, ויבלבד שיעשה שנוי, כגון שלא יוציא ידו מתחת שפת הלוקו, יבדי שיזכר ולא יבא לידי סחיטה (ועי' לקמן סימן תרי"ג סעיף ה (יב) ובסעיף ח בהג"ה). ואסור לעבר בסנדלו, דכיון דאינו יכול להדקו לקשרו יפה תשיגין דלמא נפל ואתי לאתווי, אבל במנעלו מתר: ה. ההולף לדבר מצוה מתר לעבר במים אף בחזרה, (יג) כדי שלא תהא מכשילו לעתיד לבא: ו. ההולף (יד) לשמר פרותיו, מתר לו (טו) לעבר במים בהליכה אבל לא בחזרה: ז. [א*] (טז) ככל היוצא בדבר שאינו תכשיט (יז) ואינו דרך**

ג טור בשם ספר המצוה. ד שבת קיג. ה יומא ע"ז. ו לפרוש תרא"ש ותר"ן. ז שם בגמרא. ח שם. ט שם. י טור בסימן תרי"ג. כ לשון הרמב"ם בפרק יט מהלכות שבת מתוך דברי הגמרא פרק ו רש"ת.

שערי תשובה

(א) ואינו דרך מלבוש. וכתב רבי יוסף בשם מהר"י מולכו ללא חשיכוו דרך מלבוש אלא מה שדרך ללבוש בחל, וכתב לישב קצת מקומות שלא נראה משם פן, ע"פ שם. ועי' לקמן סעיף יד בעצרת וקנים שאסור לצאת במשפחת קשורה סביב הרגל בחשקם כי זה דרך מלבוש כמו הירי"ן בענין ל"ו כו'.

באר היטב

6. מאמה. פרוש, שיהא חצי אמה בין רגל לרגל וכף הרגל הוא גם כן חצי אמה, ע"פ מגן אברהם: ג. מתר. אפלו לכתחלה, כגון אברהם: ג. לטיל. אפלו כגותו להתחמם, אבל לרוץ אסור אם עושה לרפואה, כגון אברהם: ד. רבו. ואיש ואשה שיון בזה. ואם הרב צריך להמליד שרי גם כן, ט"ז: ה. לשמר. דשמירת ממונו נמי קצת מצוה היא, ע"פ סימן רמח:

אור הלכה

שא ב [א*] כל דבר שמתענגים בו. ע"פ במשנה ברוך, וכן פרוש הרבה אחרונים. והנה בטור מסכים ומתיר לראות, וע"פ בבית יוסף שכתב דהני שמי תבות מותר הוא, ומשום הכי השמיט בשלחן ערוך אלו התבות. ובספר חמד משה מושבו דהכי קאמר, דוקא דבר שמתענג בו ומתיר לראות, לאפוקי דבר האסור לראות, כגון לילך לבתי מרטיאות וכהאי גוונא, אסור גם בשבת לילך ולראות, דכודאי לא התיר דבר אסור משום ענג שבת:

ג [א*] אפלו היא רחבה. מלשון זה משמע דכל שפן אם האמת המים הוא קצר דשרי לקפץ, ולא ידענא טעמו דהא בסעיף ב כתב דקפיצה אסור, ואולי דקאמת המים, כיון שיכול לפעמים לפל בתוך האמה, התירו לקפץ עליו בכל גווי, ודמי זה למה דאמר בגמרא במסקנא כיון דלא אפשר שפיר דמי, דכלהו בכלל לא אפשר הוא:

ד [א*] להקביל פני רבו וכו'. ע"פ במגן אברהם שמתחיל בין רגל לשבת, דבשבת רק מצוה ויבגל חייבא. והוא דחוק גדול להמעיין בהש"ס, וע"פ בסימן תקנר. אכן בפרוש רבנו חננאל שלפנינו בראש השנה ט"ז מבאר שם להדיא דגריס שם בגמרא, אי מרחקי אינו מחיב כי אם כרגל, ואי מקרבי מחיב אפלו בחדש ושבת, ע"פ שם, ועוד יותר מבאר שם ברי"טכ"א שכתב דר' יצחק תפס קצה האחרון, ובקאמת הקבלה הוא כפי קרובו לרבו, כי אם הוא בעיר, חיב לראותו בכל יום ולא סגי בלאו הכי, ואם הוא חוץ לעיר במקום קרוב, פעם אחת בשבוע או בחדש, וזהו הענין בשו"ת, ואם הוא במקום רחוק יש לו לראותו פעם אחת כרגל על כל פנים, ע"פ שם שהאריך:

[א*] יכול לעבר בה. הינו, אפלו כשהוא לבוש, ואפלו הוא עד צנארו במים (מקרא שם). ודוקא היכא דלא רדפי מיא. גם זה שם:

ז [א*] כל היוצא וכו'. כ"ל דיני היוצא מסימן זה ומסימן שנ הוא זה,

(ג) יותר מאמה. פרוש, שיהא חצי אמה בין רגל לרגל, וכף רגל אחת הוא גם כן חצי אמה, וזהו באדם בינוני ששעור פסיעה בינונית שלו הוא אמה, ו'אדם הגדול ביותר, כפי שעור פסיעה שלו: (ד) אם אפשר וכו'. דכאי אפשר, מבאר בסעיף ג דשרי: **ב (ה) מתר. אפלו לכתחלה, שזהו ענג שלהם: (ו) וכן לראות. פרוש, אשכל אדם מתר לרוץ כדי לראות דבר שמתענג בו: (ז) וכן מתר לטיל. אפלו אם פגותו להתעמל ולהתחמם משום רפואה, מפל מקום שרי, כיון דלא מוכחא מלתא שעושה פן לרפואה, אבל אסור לרוץ כדי שיתחמם לרפואה, כיון דמוכחא מלתא, ואסור משום שחיקת סממניו. ויש מקמידין אפלו כטייל אם פגותו להתעמל לרפואה: ג (ח) לדלגו ולקפץ. דלוג 'מקרי שמשפסיק רגליו ברחבה, וקפיצה הוא היכי שקופצין שתי רגליו בבת אחת: (ט) ממה שיקיפנה. והיכי דאי אפשר בדלוג וקפיצה, מתר לו להקיף, א' אבל לעבר בה אסור, ויש בזה חשש סחיטה, ולא התירו לו אם לא בגוונא דסעיף ד וסעיף ו: **ד (י) פני רבו. והוא הדין פני אביו ונמרא. וע"פ במגן אברהם שכתב, דאיש ואשה שיון במצות הקבלת פנים, ו'ונראה דאשה הינו דוקא ברשות בעלה: (יא) או פני מי שגדול. לאפוקי הרב אצל תלמידו, דאסור. ואם הוא תלמיד שצריך לו רבו באיזה דברים, הן מצד חידודו וחיפיותו, הן מצד שיש לו שמועות מגדולים אחרים, כתב הש"ס דמתר לו לעבר בנהר, דעל כל פנים גדול ממנו באיזה דברים, ובספר תוספת שבת אסר בזה. ואם הרב מסתפק באיזה דבר והולף לשאל את תלמידו שידוע בזה, מסתבר בזה כהש"ס, דלא גרע מלשאר דבר מצוה: (יב) ובסעיף ח בהג"ה. הינו, דשם מבאר דאפלו אם איכא דרפא אחרנא להקוי, מוטב יותר לעבר במים מלהרבות בהלוף, כיון דהוא עובר לדבר מצוה, א' אבל האחרונים הסכימו שם דכיון דיכול להקיף, טוב יותר להקיף מלעבר במים: **ה (יג) כדי שלא תהא מכשילו. שפעם אחרת לא ילכו לדבר מצוה, כיון שלא התירו לו לחזור (רש"י): ו (יד) לשמר פרותיו. דשמירת ממונו נמי קרי קצת מצוה, ומפל מקום לא התירו בחזרה, דאינו דבר מצוה כל כך, ומשום שלא תהא מכשילו לעתיד לבא לא שייך בזה, דמאי אכפת לן אם ימנע ולא יחוס על ממונו, ט' וגם בודאי לא ימנע מללכת לשמר, דאדם בהול על ממונו: (טז) לעבר במים. ובלבד ט' שלא יוציא ידיו וכו', כדלעיל בסעיף ד: **ז (טז) כל היוצא וכו'. ע"פ בבאור הלכה (אות ה) מה שכתבנו קצת בפתחה לסימן זה וסימן שנ: (יז) ואינו דרך מלבוש. דאלו********

שער הציון

ד. מגן אברהם: ה. פשוט, ונראה דזה פונת הש"ס כמה שאמר בשבת קיג אם יכול להניח את רגלו, ולא קאמר סמא, שעור אמת המים הוא דוקא חצי אמה כשעור בין רגל לרגל, אלא דבאמת מלוי בכל אחר לפי רגל שלו, ובאדם גדול השעור יוכל להניח את רגלו וכו' הוא יותר מאמה: **ב ו ג.** מגן אברהם: ז. ב"ח ואלה רבה וחסד משה ומאמר מרדכי, דלא כש"ס, וכן משמע בבאור הגר"א. ודע, דפרושו של מגן אברהם דחיהו בספר חמד משה ובספר מאמר מרדכי והפרי מגדים נחלק מאד בישובו: ח. מגן אברהם ותוספת שבת, ובלבוש משמע קצת שמחמיר בזה, ולשון התוספתא שהובא בבית יוסף משמע כהמגן אברהם: ט. אלה רבה, שמצדו כהלבוש, אף ודאינו מהתוספתא אינה מכרחת להמעיין, אוקים ברמב"ם פרק כא מהלכות שבת הלכה כח משמע קצת כותה. ואם רץ וכוונתו כדי שיהיה טאב לאלל,

מגן אברהם משמע קצת דשרי, אכן כש"ס איתא בהרי"א לאסור, ואף דטעמו משום דריצה גופא לא חשיבא ענין תענוג, ואם פן לפי מה דסוכרים הרבה אחרונים בזה דלא כהש"ס, מפילא שרי גם בזה, כיון דהריצה הוא לצורך אכילה שהיא ענג שבת, מפל מקום אינו מבר להתיר, דאפשר דמה שהיא עושה פעולת כדי שיהא טאב לאלל הוא כגלל לרפואה: **ג.** הגר"א: יא. אלה רבה ושאר אחרונים: ד יב. דהלא פני אביו וזומה לפני רבו, ולא עדיף מצות קבלת פנים משאר עניני כבוד דאשה פטורה כענין לה בעל: יג. מהרש"ל וי"ח שם בסימן תרי"ג והש"ס ומגן אברהם שם במסקנא: י ד. מגן אברהם, ובחוספות ישנים ביימא עו ע"כ כתבו המשום הפסד ממונו לא גזרו משום סחיטה: טו. ט"ז: טז. גמרא:

הרמב"ם. ו. שו"ת (גומי) של המסנים.